

WYROK Z DNIA 1 MARCA 2007 R.

V KK 4/07

W sprawie o wydanie wyroku łącznego, w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności, sąd okręgowy orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników (art. 28 § 1 k.p.k.), ewentualnie w składzie trzech sędziów (art. 28 § 2 k.p.k.).

W razie wymierzenia przez sąd okręgowy kary dożywotniego pozbawienia wolności za jedno przestępstwo, bądź jako kary łącznej w postępowaniu zwyczajnym albo w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, apelację rozpoznaje, zgodnie z art. 29 § 2 k.p.k., sąd apelacyjny w składzie pięciu sędziów.

Przewodniczący: sędzia SN H. Gradzik (sprawozdawca).

Sędziowie: SN J. Skwierawski, SN J. Sobczak, SN J.B. Rychlicki i SA (del. do SN) M. Gierszon.

Prokurator Prokuratury Krajowej: K. Parchimowicz.

Sąd Najwyższy w sprawie Andrzeja C., o wydanie wyroku łącznego po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 1 marca 2007 r., kasacji, wniesionych przez obrońcę skazanego i Prokuratora Apelacyjnego w S. na korzyść od wyroku Sądu Apelacyjnego w S. z dnia 27 września 2006 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 kwietnia 2006 r.,

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę Andrzeja C. o wydanie wyroku łącznego p r z e k a z a ł Sądowi Apelacyjnemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (...).

UZASADNIENIE

Andrzej C. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w S. z dnia 31 stycznia 2000 r., za czyny z art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k., popełnione w dniach 9 listopada 1999 r. i 23 listopada 1999r. – na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. – na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;
2. Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 lutego 2002 r., za czyn z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. w zb. z art. 280 § 2 k.k. i art. 288 § 1 k.k., popełniony w dniu 1 grudnia 1999r. – na podstawie art. 148 § 1 pkt 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. – na karę 25 lat pozbawienia wolności;
3. Sądu Rejonowego w J. z dnia 29 sierpnia 2002 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 28 kwietnia 1998r. – na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
4. Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 grudnia 2003 r., za czyny: a) z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. w zb. z art. 280 § 1 k.k. i art. 163 § 1 k.k., popełniony w dniu 11 listopada 1998r. – na podstawie art. 148 § 1 pkt 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. – na karę 25 lat pozbawienia wolności; b) z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniach 11 października 1998r. i 12 października 1998r. – na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. – na karę roku pozbawienia wolności, przy czym na podstawie art. 85 k.k. i art. 88 k.k. wymierzono skazanemu łączna karę 25 lat pozbawienia wolności.

W uwzględnieniu wniosku skazanego o wydanie wyroku łącznego Sąd Okręgowy w K., w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2006 r., na podstawie art. 85 k.k., art. 88 k.k. i art. 91

§ 2 k.k., połączył orzeczone wobec Andrzeja C. w wymienionych wyżej wyrokach kary pozbawienia wolności i wymierzył mu jako karę łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Obrońca skazanego wniósł apelację od powyższego wyroku w zakresie orzeczenia o wymierzeniu łącznej kary pozbawienia wolności. Zarzucił wyrokowi rażącą niewspółmierność kary na skutek niezastosowania absorpcji. Wniósł o zmianę wyroku przez wymierzenie skazanemu łącznej kary 25 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny w S., w składzie trzech sędziów, po rozpoznaniu apelacji, wyrokiem z dnia 27 września 2006 r. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od prawomocnego wyroku złożyli obrońca oskarżonego i Prokurator Apelacyjny w S.

Obrońca zarzucił wyrokowi:

- naruszenie przepisu art. 28 § 3 k.p.k., przez orzekanie o karze łącznej przez Sąd Okręgowy w K. w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, mimo że w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd powinien orzekać w składzie dwóch sędziów i trzech ławników; skarżący podkreślił, że uchybienie to stanowi zarazem bezwzględłą przyczynę uchylenia orzeczenia, wymienioną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.;

- naruszenie przepisu art. 569 § 1 k.p.k., przez pogorszenie sytuacji skazanego na skutek wydania wyroku łącznego orzekającego wobec niego karę dożywotniego pozbawienia wolności

W konkluzji, autor tej kasacji wniósł o uchylenie wyroków sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.

Prokurator Apelacyjny w S. zarzucił wyrokowi Sądu Apelacyjnego rażące naruszenie przepisów postępowania polegające na tym, że sąd ten,

wbrew art. 29 § 2 k.p.k., rozpoznał w składzie trzyosobowym, zamiast pięcioosobowym, apelację obrońcy skazanego od wyroku łącznego, którym orzeczono karę dożywotniego pozbawienia wolności, a nadto utrzymał w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego, którym orzeczono karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności w sytuacji, gdy w jego wydaniu brał udział jeden sędzia i dwóch ławników, zamiast dwóch sędziów i trzech ławników, akceptując w ten sposób obrazę art. 28 § 3 k.p.k., obciążając wyrok sądu pierwszej instancji.

Podnosząc ten zarzut odnoszący się do wyroków obu instancji Prokurator Apelacyjny wniósł o uchylenie na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obie strony przeciwne, tj. Prokurator Apelacyjny w S. i obrońca skazanego zgodnie wnieśli o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy o wydanie wyroku łącznego do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy. W obu kasacjach podniesiono zarzut zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, a konkretnie uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającego na nienależytej obsadzie sądu. O ile jednak Prokurator Apelacyjny łączył to uchybienie z wyrokami Sądów obu instancji, to obrońca upatrywał go tylko w wyroku Sądu Okręgowego. Jest jednak oczywiste, że i w takim ujęciu, jak w kasacji obrońcy, zarzut dotyczy pośrednio także wyroku Sądu odwoławczego, gdyż w przekonaniu skarżącego, utrzymano nim w mocy zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji, mimo że ze względu na bezwzględną przyczynę odwoławczą, należało go uchylić.

Obie skarżące strony zgodnie utrzymywały, że Sąd orzekający w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, był nienależycie obsadzony. Uzasadnienie wspierające zarzut jest jednak po-

wierzchowne, a zarazem pomija argumenty podniesione przez Sąd Apelacyjny na rzecz tezy, że Sąd pierwszej instancji orzekał w prawidłowym składzie (jeden sędzia i dwóch ławników) oraz, że także Sąd odwoławczy powinien był rozpoznać apelację w składzie trzyosobowym. Obrońca wyraził swoje odmienne stanowisko lapidarnie. Jego zdaniem o konieczności orzekania przez Sąd pierwszej instancji w składzie określonym w art. 28 § 3 k.p.k., a więc pięcioosobowym (dwóch sędziów i trzech ławników). przesądzała kwalifikacja prawna czynów, za które Andrzej C. został prawomocnie skazany, przewidująca zagrożenie karą dożywotniego pozbawienia wolności. Inaczej argumentował Prokurator Apelacyjny. Twierdził, że potrzeba orzekania w składzie pięcioosobowym w sprawie o wydanie wyroku łącznego wynikała nie stąd, iż w takim składzie skazano wcześniej Andrzej C. za dwa zabójstwa, ale dlatego, że wydając wyrok łączny, Sąd Okręgowy procedował w sprawie, w której orzeczenie łącznej kary dożywotniego pozbawienia wolności było przewidziane przepisem art. 88 k.k., a więc w sytuacji opisanej w art. 28 § 3 k.p.k.

Odnosząc się do zarzutów obrazy art. 28 § 3 k.p.k. trzeba na wstępie zauważyć, że przepis ten nie odnosi się bezpośrednio do postępowania w sprawie o wydanie wyroku łącznego. Postępowanie to, unormowane w rozdziale 60 Kodeksu postępowania karnego (art. 569 – 577), charakteryzuje się daleko posuniętą specyfiką, wynikającą przede wszystkim z ograniczonego przedmiotu i zakresu orzekania. Regulujące je przepisy nie normują kwestii składu sądu. Dlatego istotne znaczenie ma art. 574 k.p.k. stanowiący, że w kwestiach nieuregulowanych przepisami dotyczącymi postępowania o wydanie wyroku łącznego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym przed sądem pierwszej instancji. Nakaz odpowiedniego stosowania tych przepisów nie oznacza, że zawsze należy stosować je wprost w postępowaniu o wyrok łączny. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie i orzecznictwie stanowiskiem odpowiednie stosowanie przepisów

zakłada także stosowanie ich w sposób zmodyfikowany, uwarunkowany odmiennością macierzystego zakresu normowania w relacji do zakresu odniesienia, ale również – niestosowanie ich w ogóle, gdy odmienność ta jest zasadnicza. (J. Nowacki: „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, PiP, 1964, z. 3; A. Błachnio–Parzych: Przepisy odsyłające systemowo, PiP, 2003, z. 1; uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2001 r., I KZP 50/00, OSNKW 2001, z. 3-4, poz. 16).

Przepis art. 28 § 3 k.p.k., który zdaniem obu skarżących stron, powinien być zastosowany przy wyznaczeniu składu sądu okręgowego do rozpoznania sprawy o wydanie wyroku łącznego, stanowi, że w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników. Brzmienie przepisu nie pozostawia wątpliwości, że formułując go ustawodawca miał na uwadze postępowanie zwyczajne, w którym orzeka się o zarówno o winie oskarżonego, jak i karze za popełnienie zarzuczonego, a następnie przypisanego przestępstwa. Szczególny, bo odbiegający od zasady określonej w art. 28 § 1 k.p.k., skład sądu, powiązany jest tutaj z zagrożeniem ustawowym za popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem oskarżenia. Unormowanie to, współkształtuje model postępowania zwyczajnego przed sądem pierwszej instancji, określając skład sądu na rozprawie głównej w sprawach o określone nim przestępstwa. Nie może ono odnosić się wprost do postępowania w sprawach o wydanie wyroku łącznego, bo jego przedmiotem nie jest już kwestia zawinienia oskarżonego, a dolne i górne granice zagrożenia ustawowego za zarzuczone przestępstwo nie decydują o wymiarze kary łącznej. Przed wszczęciem postępowania o wydanie wyroku łącznego orzeczenia co do winy i kary za poszczególne przestępstwa są już prawomocne. Tak więc przedmiot orzekania, który zgodnie z wolą ustawodawcy wymagał poszerzonego składu sądu, został już niejako „skonsumowany”, a zarazem utrwalił się w postaci niepodlegających zmia-

nie rozstrzygnięć. Celem natomiast postępowania o wydanie wyroku łącznego jest sprawdzenie, czy przestępstwa, za które prawomocnie skazano oskarżonego, pozostają w zbiegu realnym w rozumieniu art. 85 k.k., a jeśli tak – wymierzenie kary łącznej (ew. kar łącznych) i w razie potrzeby, także środków karnych w ujęciu łącznym, według zasad określonych w art. 86 – 90 k.k. Skoro w przepisach tych oznaczono ściśle dolne i górne granice kar łącznych wszystkich rodzajów, to nie ma już ani potrzeby, ani podstaw, by przy wymiarze tych kar odwoływać się do zagrożeń ustawowych przewidzianych w przepisach typizujących przestępstwa, które skazanemu prawomocnie przypisano. Uwagi te prowadzą do wniosku, że przepis art. 28 § 3 k.p.k., określający szczególny skład sądu w postępowaniu zwyczajnym, nie znajduje zastosowania w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego. Przebiega ono bowiem w zupełnie innych uwarunkowaniach procesowych i materialno-prawnych, niż wskazane w hipotezie tego przepisu. Zbieżny z tym stanowiskiem pogląd wyraził Sąd Najwyższy w okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 r., w uchwale składu 7 sędziów z dnia 17 lutego 1972 r., VI KZP 78/71, OSNKW 1972, z. 4, poz. 60 i w uchwale z dnia 24 maja 1995 r., I KZP 15/95, OSNKW 1995, z. 7-8, poz. 46.

Wywody stron zawierają inną jeszcze argumentację na poparcie wysuniętego zarzutu. Negują mianowicie możliwość wymierzenia przez sąd okręgowy, orzekający w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, kary dożywotniego pozbawienia wolności nawet wtedy, gdy orzeka w sprawie o wyrok łączny. Oparciem dla skarżących jest nadal art. 28 § 3 k.p.k., przy założeniu, że jego *ratio legis* wyraża się w tym, iż do wymierzenia najsurowszej z kar przewidzianych w Kodeksie karnym, powołany jest wyłącznie poszerzony skład sądu okręgowego. Z tym założeniem art. 28 § 3 k.p.k. znajdowałby w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego zastosowanie odpowiednie, ale w postaci zmodyfikowanej, tj. jako wyrażający normę obligującą do wyznaczenia pięcioosobowego składu sądu w

każdym postępowaniu, w którym jest ustawowo przewidziane orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności, a więc także jako kary łącznej na podstawie art. 88 k.k. Supozycja ta jest jednak nietrafna, o czym przekonuje wykładnia art. 88 k.k., konfrontowana z uregulowaniami zamieszczonymi w art. 28 k.p.k.

Zgodnie z brzmieniem art. 88 *in fine* k.k., w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności sąd może orzec, jako karę łączną, karę dożywotniego pozbawienia wolności. Jeśli zestawić to unormowanie z treścią art. 28 § 3 k.p.k., w pierwotnej jego redakcji, obowiązującej do dnia 30 czerwca 2003r., obligującej do wyznaczenia składu dwóch sędziów i trzech ławników w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewidywała karę 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności, to relacja zawartej w nim normy do przepisu art. 88 *in fine* k.k., uprawniała do wnioskowania, że na jego podstawie w postępowaniu zwyczajnym tylko sąd okręgowy w składzie poszerzonym władny był orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności. W takim składzie sąd rozpoznawał sprawy o przestępstwa zagrożone maksymalnie jednym lub drugim rodzajem kary. Jednak ustawą z dnia 10 stycznia 2003r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego ... (Dz. U. Nr 17, poz. 155) zmieniono treść art. 28 § 3 k.p.k., ograniczając nakaz wyznaczenia poszerzonego składu sądu okręgowego tylko do spraw o przestępstwa zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności. Nie zmieniła się natomiast treść art. 88 k.k. Oznacza to, że począwszy od dnia 1 lipca 2003r. sąd okręgowy orzekający w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników w postępowaniu zwyczajnym może wymierzyć oskarżonemu łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności na podstawie art. 88 *in fine* k.k. w sprawach o przestępstwa zagrożone karą 25 lat pozbawienia wolności, jeśli wymierzy takie kary za co najmniej dwa przestępstwa.

W Kodeksie karnym stypizowano 7 przestępstw zagrożonych maksymalnie karą 25 lat pozbawienia wolności w art. art.: 118 § 2, 122 § 1, 122 § 2, 123 § 2, 130 § 4, 166 § 3 i 310 § 1. W sprawach o wszystkie te przestępstwa po dniu 30 czerwca 2003 r. sąd okręgowy orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. W jego mocy pozostaje także orzeczenie łącznej kary dożywotniego pozbawienia wolności na podstawie art. 88 *in fine* k.k. Przepis ten dopuszcza bowiem szczególną możliwość wymierzenia takiej kary łącznej nawet wtedy, gdy za poszczególne przestępstwa ustawa nie przewiduje zagrożenia karą tego rodzaju. Ustawodawca nie zastrzegł bowiem w art. 88 k.k., że wymierzenie łącznej kary dożywotniego pozbawienia wolności może nastąpić pod warunkiem, iż co najmniej jedno z przestępstw, za które wymierzono karę 25 lat pozbawienia wolności zagrożone jest karą dożywotniego pozbawienia wolności. Tak więc, możliwość wymierzenia przez sąd okręgowy w składzie trzyosobowym najsurowszej kary pozbawienia wolności, jako kary łącznej, wpisana jest w model postępowania zwyczajnego w pierwszej instancji. Odmienny pogląd nie byłby możliwy do zaakceptowania już z tego powodu, że zakładałby niemożność dokończenia procesu przez orzeczenie kary łącznej, gdy w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności, sąd orzekający w zwykłym składzie uznałby za właściwe wymierzyć oskarżonemu łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności na podstawie art. 88 *in fine* k.k. Nie można więc w aktualnym stanie prawnym utrzymywać, że wymierzenie łącznej kary dożywotniego pozbawienia wolności nie jest dopuszczalne w wypadku orzekania przez sąd okręgowy w zwykłym składzie. Jednoznaczność sformułowania zawartego w art. 88 *in fine* k.k., przy uwzględnieniu, że sprawy o przestępstwa zagrożone karą 25 lat pozbawienia wolności rozpoznaje sąd w składzie trzyosobowym, pozwala przyjąć, że z dniem 1 lipca 2003 r. (wejście w życie ustawy nowelizującej art. 28 § 3 k.p.k.), ustawodawca nadał także sądowi okręgowemu orzekającemu w składzie zwykłym

w postępowaniu zwyczajnym, kompetencję wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności jako kary łącznej. Wniosek ten opiera się na wykładni językowej obu analizowanych przepisów, wspartej elementami wykładni systemowej. Skoro zaś kompetencja sądu okręgowego orzekającego w zwykłym składzie (ławniczym lub zawodowym) obejmuje wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności jako kary łącznej, to żadne racjonalne przesłanki nie przemawiają za uznaniem, że nie ma tego uprawnienia trzyosobowy skład sądu okręgowego orzekający w sprawie o wydanie wyroku łącznego. W obu przecież postępowaniach przedmiot rozstrzygnięcia co do kary łącznej jest identyczny – wymierzenie jej w sytuacji zbiegu kar 25 lat pozbawienia wolności orzeczonych za co najmniej dwa przestępstwa.

Uwagi powyższe dodatkowo potwierdzają zasadność konkluzji, że w sprawie o wydanie wyroku łącznego, w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar 25 lat pozbawienia wolności, sąd okręgowy orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników (art. 28 § 1 k.p.k.), ewentualnie w składzie trzech sędziów (art. 28 § 2 k.p.k.). Sąd Okręgowy w K., wymierzając w sprawie o wydanie wyroku łącznego karę dożywotniego pozbawienia wolności w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, był zatem sądem należycie obsadzonym. Nie doszło do uchybienia przepisowi art. 28 § 3 k.p.k., a tym samym, do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, wskazanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Zarzuty obu skarżących stron, w których wiązano takie uchybienie z wyrokiem Sądu Okręgowego, okazały się nie-
trafne.

W kasacji Prokuratora Apelacyjnego zawarty jest też drugi zarzut nienależytej obsady sądu, tym razem Sądu Apelacyjnego, który orzekał w drugiej instancji w składzie trzech sędziów, przewidzianym w art. 29 § 1 k.p.k., i utrzymał w mocy wyrok wymierzający skazanemu łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności. Zdaniem skarżącego Sąd odwoławczy

powinien był orzekać w składzie pięciu sędziów, określonym w art. 29 § 2 k.p.k., skoro rozpoznawał apelację od wyroku, w którym taką karę wymierzono.

Decydując o procedowaniu na rozprawie w składzie trzech sędziów, Sąd Apelacyjny uznał, że gdy właściwym do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji był trzyosobowy skład sądu (jeden sędzia i dwóch ławników), to w instancji odwoławczej sąd nie może orzekać w składzie dwóch sędziów i trzech ławników, na co wskazywałby przepis art. 29 § 2 k.p.k. Argumentował, że doszłoby wtedy do sytuacji niemożliwej do zaakceptowania ze względów systemowych, gdyż nie ma racjonalnego uzasadnienia ku temu, by rozstrzygnięcie o kwestii tej samej wagi ustawodawca powierzał w pierwszej instancji sądowi o składzie węższym, niż w instancji odwoławczej.

Autor kasacji przeciwstawił się stanowisku prezentowanemu w tym względzie przez Sąd Apelacyjny. Twierdził, że rozpoznanie apelacji od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności przez sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów nastąpiło wbrew wyraźnemu brzmieniu art. 29 § 2 k.p.k.

Zdaniem Sądu Najwyższego omawianemu tu zarzutowi kasacji prokuratora nie można odmówić słuszności. Istotnie, treść przepisu art. 29 § 2 k.p.k. jest zupełnie jednoznaczna i jako taka wyklucza sięganie do wykładni innej niż językowa. Zamieszczony jest w nim nakaz rozpoznania apelacji od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności przez sąd w składzie pięciu sędziów. Brak w przepisie jakichkolwiek sformułowań specyfikujących sytuację procesową, w której wydano wyrok orzekający karę dożywotniego pozbawienia wolności oznacza, *lege non distinguente*, że chodzi o każdy wyrok, którym orzeczono taką karę w pierwszej instancji. Jedynym kryterium decydującym o poszerzonym składzie sądu rozpoznającego apelację jest wymierzenie zaskarżonym wyrokiem najsurowszej ka-

ry rodzajowej. Wskazana w art. 29 § 2 k.p.k. jedyna przesłanka wyznaczenia poszerzonego składu sądu w postępowaniu zwyczajnym może wystąpić również w postępowaniu o wyrok łączny. Wtedy odpowiednie stosowanie tego przepisu oznaczać będzie stosowanie go wprost.

Przypomnieć trzeba, że sąd okręgowy może orzec w wyroku karę dożywotniego pozbawienia wolności w następujących postępowaniach: 1) o przestępstwo zagrożone dożywotnim pozbawieniem wolności (w składzie poszerzonym – art. 28 § 3 k.p.k.), 2) o co najmniej dwa przestępstwa zagrożone maksymalnie karą 25 lat pozbawienia wolności, gdy takie kary wymierzył (w składzie zwykłym – art. 28 § 1 k.p.k. lub w składzie trzech sędziów ze względu na szczególną zawilość sprawy – art. 28 § 2 k.p.k.), 3) o wydanie wyroku łącznego obejmującego co najmniej dwa odrębne skazania na kary 25 lat pozbawienia wolności (w składzie zwykłym – art. 28 § 1 k.p.k., ewentualnie w składzie trzech sędziów – art. 28 § 2 k.p.k.). W każdym z tych postępowań w razie wymierzenia przez sąd okręgowy kary dożywotniego pozbawienia wolności za jedno przestępstwo, bądź jako kary łącznej w postępowaniu zwyczajnym albo w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, apelację rozpoznaje, zgodnie z art. 29 § 2 k.p.k., sąd apelacyjny w składzie pięciu sędziów. Nakaz wyznaczenia takiego składu został w powołanym przepisie wyrażony w sposób kategoriyczny i nie dopuszczający wyjątków.

Stwierdzona w okolicznościach niniejszej sprawy powinność rozpoznania apelacji przez Sąd odwoławczy w poszerzonym składzie w stosunku do składu sądu, który rozpoznał sprawę w pierwszej instancji, nie jest wcale odosobniona w ustawie procesowej. Przewiduje się to również w postępowaniu uproszczonym. W myśl art. 476 § 1 k.p.k. zasadą jest rozpoznanie sprawy w tym trybie jednoosobowo. Wyjątkowo tylko prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego i dwóch ławników ze względu na jej okoliczności. W drugiej natomiast instancji za-

sadą jest rozpoznanie apelacji w składzie trzech sędziów, przewidzianym w przepisach ogólnych (art. 29 § 1 k.p.k.), a wyjątkiem – jednoosobowo, jeżeli sprawa była rozpoznana w pierwszej instancji w takim składzie.

Zarzut nienależytej obsady Sądu Apelacyjnego, który w niniejszej sprawie rozpoznał apelację jest zatem trafny. Przesądziło to o konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, gdyż wykazane uchybienie stanowi bezwzględłą przyczynę odwoławczą wymienioną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Następstwem uchylenia wyroku było przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym w składzie pięciu sędziów.

W tym stanie rzeczy utraciło znaczenie rozpoznanie drugiego zarzutu zawartego w kasacji obrońcy skazanego, wskazującego na obrazę art. 569 § 1 k.p.k. Zdaniem skarżącego, miało dojść do naruszenia tego przepisu na skutek wydania wyroku łącznego pogarszającego sytuację skazanego. Odnosząc się krótko do zarzutu należy zauważyć jedynie, że jest on bezzasadny w stopniu oczywistym. Art. 569 § 1 k.p.k. normuje wyłącznie kwestię właściwości funkcjonalnej sądu wyznaczonego ustawą do wydania wyroku łącznego. Wbrew oczekiwaniom skarżącego, nie ma też podstaw do twierdzenia, że wyrok łączny powinien zawsze powodować poprawę sytuacji skazanego. Uregulowanie zawarte w art. 88 *in fine* k.k. dopuszcza przecież pogorszenie tej sytuacji przez orzeczenie jako kary łącznej dożywotniego pozbawienia wolności, mimo iż za poszczególne przestępstwa kara taka nie została skazanemu wymierzona. (...)